

Pikku Roba

Ääniassistentin arki tv-sarjan kuvauksissa

Ismo Mustonen

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2012

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä(t):	Ismo Mustonen
Opinnäytetyön nimi:	Pikku Roba. Ääniassistentin arki tv-sarjan kuvauksissa
Sivuja (joista liitteitä):	30
<p>Opinnäytetyössäni käsittelen ääniassistentin arkea kotimaisen tv-sarjan kuvauksissa. Työssä käyn läpi työharjoittelussa tekemiäni huomioita puomituksesta ja radiomikrofonien käytöstä. Työn tavoitteena on selvittää hyvän ääniassistentin ominaisuuksia, työkaluja ja merkitystä tv-sarjan kuvauksissa.</p> <p>Opinnäytetyöni teososana toimii draamasarja Pikku Roba. Pohjana työlle ovat kuvauksissa tekemäni havainnot ja kokeneempien ääniryhmäläisten neuvot, joita olen tukenut kirjallisilla lähteillä. Pohjustan työtä kertomalla kuvatusta tv-sarjasta, jonka jälkeen käyn läpi kaluston ja siirryn puomituksen ja radiomikrofonien maailmaan.</p> <p>Hyvän ääniassistentin täytyy olla valpas, tarkkaavainen ja ketterä. Vaihtuvissa ja yllättävissä tilanteissa ääniassistentin täytyy löytää ratkaisut erilaisiin ongelmiin. Tärkeimmät työkalut ovat puomi ja radiomikrofonit sekä niiden hallitseminen. Varsinkin nykyään ääniassistentin merkitys kuvauksissa on suuri. Tuotantojen kasvaessa ääniryhmän työskentelyä helpottaa, kun vastuualueita voidaan jakaa useammalle henkilölle.</p>	
Asiasanat: Ääniassistentti, puomi, mikrofoni,	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Author:	Ismo Mustonen
Thesis title:	Pikku Roba. The everyday life of a sound assistant in a tv-series shooting.
Pages:	30
<p>In my thesis I deal with the everyday life of a sound assistant in a TV series shooting. The thesis introduces observations that I made during my practical training concerning booming and the use of lavalier microphones. The objective here is to find characteristics, tools and importance of a good sound assistant in a TV series shooting.</p> <p>The work part of the thesis is a drama series called Pikku Roba. The basis of the work is my observations in the shooting and advices provided by experienced members of the sound group, supported by written sources. I start my thesis by describing the TV series, after which I go through the equipment used and move on to the world of booming and lavalier microphones.</p> <p>A good sound assistant must be vigilant, precise and agile. The sound assistant must find solutions to various problems in changing and unexpected situations. The main tools are boom pole and lavalier microphones. In today's world, the importance of a sound assistant in the shooting is high. When productions get bigger, the work of the sound team is facilitated when the responsibilities can be divided between more than one person only.</p>	
Keywords: Sound assistant, boompole, microphone	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 PIKKU ROBA	6
3 ÄÄNIRYHMÄ KUVAUKSISSA.....	7
4 KALUSTO	8
4.1 Puomit	9
4.2 Mikrofonit	10
4.3 Tallennin	13
4.4 Akustointitarvikkeet.....	13
4.5 Muut tarvittavat varusteet	14
5 PUOMITUS	16
5.1 Puomitusote.....	16
5.2 Puomin pituus ja tila.....	16
5.3 Piuhat ja kuuntelu.....	17
5.4 Puomittajien yhteistyö.....	18
6 PUOMITTAMISEN ONGELMAT	19
6.1 Kuvan vaikutus.....	19
6.2 Mikrofonin kulma ja asemointi	20
6.3 Valo, varjot ja heijastus.....	21
6.4 Useita Kameroita.....	22
7 RADIOMIKROFONIEN KÄSITTELY JA LAITTO	23
8 POHDINTA	26
LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Työharjoittelussani sain hyvän tilaisuuden ja pääsin Pikku Roba työnimellä tunnetun tv-sarjan kuvauksiin ääniassistentiksi. Tämän seurauksena päätin tehdä opinnäytetyöni liittyen ääniassistentin arkeen tv-sarjan kuvauksissa. Aiheen valintaan vaikutti myös se, että moni äänialan ihminen aloittaa uransa niin sanotusti pohjalta eli ääniassistenttina. Oma kokemukseni aiemmista kuvauksista sijoittuu lähinnä koulun projekteihin ja pienellä ryhmällä tehtyihin lyhytelokuviin, joten oli suorastaan pelottavaa hypätä ammattilaistuotantoon mukaan.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kertoa ääniassistentin työstä kuvauspaikalla sekä tarkastella siihen liittyviä ongelmia ja ratkaisuja kirjallisten lähteiden ja omien kokemusten kautta. Ääniassistentin tehtävät liittyvät tavallisesti puomitukseen sekä radiomikrofonien käsittelyyn, joten nämä aiheet tulevat eniten esille opinnäytetyössäni.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka teososana toimii 12-osainen draamasarja Pikku Roba. Keskeisimpänä tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni käytän tekemällä tutkimista. Käytän kuvauksissa tekemiäni huomioita esimerkkeinä tekstissä sekä tutkin esimerkiksi puomitukseen liittyviä ongelmia eri tilanteissa. Uskon opinnäytetyöni toimivan hyvänä perustietopakettina kaikille aloitteleville ja miksei myös hieman kokeneemmille äänialan ihmisille. Vaikkakin havainnot on tehty tv-sarjan kuvausten pohjalta, samat asiat pätevät myös pidemmissä elokuvaprojekteissa.

Kerron opinnäytetyössäni aluksi faktoja kyseisestä tv-sarjasta, jonka jälkeen siirryn ääniryhmän ja kaluston kautta pohtimaan puomitamisen taitoa sekä radiomikrofonien käsittelyssä huomioon otettavia seikkoja. Lopuksi pohdin vielä hyvän ääniassistentin ominaisuuksia sekä ylipäänsä ääniassistentin merkitystä nykyisissä elokuva- ja tv-tuotannoissa.

2 PIKKU ROBA

Pikku Roba on 12-osainen draamasarja, jossa seurataan fiktiivisin keinoin Helsingin eteläisen piirin poliisien työtä. Sarja on tyyliltään realistista draamaa, joka pyrkii kuvaamaan karut asiat kaunistelematta. Sarja pyrkii tavoittamaan koskettavuuden tosipohjaisilla tarinoilla ja aidoilla tunteilla nykyaikaisen elokuvakerronnan keinoilla. Pikku Roban keskeisenä kokijana ovat poliisit, jotka yrittävät sovittaa erilaisiksi muuttuneita periaatteitaan yhteen. (Tuotantoraamattu 2011.)

Pikku Roban ohjaajana toimii Joonas Tena ja sen näyttelijäkaartiin kuuluu muun muassa Kari Hietalahti, Aku Hirviniemi, Riku Nieminen, Leena Pöysti sekä Aarni Kivinen. Sarjan tilaajana toimii MTV3 ja sen on tuottanut Filmiteollisuus.

Sarja kuvattiin kahdessa eri osassa, keväällä ja syksyllä. Keväällä kuvattiin suurin osa ulkokohtauksista, mutta itse en ollut vielä mukana kuvauksissa. Pääsin mukaan kuvauksiin syksyllä, johon sijoittui suurin osa studiokuvauksista. Studio sijaitsee Helsingin Roihuvuoressa, jonne oli rakennettu poliisilaitosta muistuttavat tilat.

Pikku Roban työryhmään kuuluu paljon eri henkilöitä, mutta koska keskityn opinnäytetyössäni sarjan äänipuolen työskentelyyn, mainitsen vain ääniryhmän. Kuvauspaikalla oli kerralla vain kolme ääniryhmään kuuluvaa henkilöä eli äänittäjä, puomittaja sekä ääniassistentti. Sairauksista ja muista menoista johtuen Pikku Roban kokonaisääniryhmä oli kuitenkin suurempi. Sarjan äänisuunnittelusta vastaa Juha Hakanen ja kuvauspaikalla äänityksestä Pertti Venetjoki. Puomittajan roolista vastasivat Laura Kuivalainen sekä Mika Niinimaa. Ääniassistenttina toimivat minun lisäksi Juha Korpelainen sekä Mikko Roisko.

3 ÄÄNIRYHMÄ KUVAUKSISSA

Yleensä kuvauksissa ääniryhmään kuuluu kolme henkilöä: äänittäjä, puomittaja sekä ääniassistentti. Toisinaan puomittaja ja ääniassistentti merkitään nimikkeillä 1. ääniassistentti ja 2. ääniassistentti. Jokaisella on omat työtehtävänsä, mutta toisia autetaan myös tarpeen tullen. Monesti ääniassistentin työhön otetaan harjoittelija, koska se on halvempaa tuotantoyhtiölle. On myös tapauksia, joissa ääniassistenttina toimii ammattihenkilö.

Äänittäjä vastaa kentällä äänen tallentamisesta. Äänittäjä toimii myös ääniryhmän johtajana. Varsinkin pienemmissä tuotannoissa on tapana, että äänisuunnittelija toimii myös tuotannon äänittäjänä. Yleisenä käytäntönä on, että äänittäjä ja äänisuunnittelija ovat eri henkilöitä. (Wikipedia 2012a.)

Puomittajan tehtävä on pidellä mikrofonia puomin varressa ja saada mahdollisimman hyväkuuloinen dialogi tallennettua ilman, että puomi tai mikrofoni näkyy kuvissa. Puomittajan on myös hyvä tietää mitä kohtauksessa tapahtuu ja missä järjestyksessä dialogi tapahtuu, jotta hän kykenee seuraamaan ja vaihtelevaan puomilla puhuvien henkilöiden välillä. (Wikipedia 2012b.)

Ääniassistentti on ääniryhmän sekatyöläinen. Hänen vastuualueelle kuuluvat muun muassa nappi- eli radiomikrofonien laitto ja niistä huolehtiminen, kuvauspaikan akustointi sekä toisena puomittajana toimiminen. Lisäksi kaluston pakkaaminen ja purkaminen, piuhojen käsittely sekä autokuskina toimiminen kuuluvat ääniassistentin työhön. (Wikipedia 2012c.)

4 KALUSTO

Ääniryhmän kalustoon kuuluvat puomit, haulikko- ja radiomikrofonit, äänityslaitteet sekä erilaiset akustointilevyt ja tarpeet. Ääniassistentin suurin vastuu on radiomikrofoneissa sekä akustointitarvikkeissa. Suurin osa kalustosta kulkeutuu kätevästi äänittäjän omassa kärryssä, joka tunnetaan myös nimellä äänipoka (kuva 1).

Kuva 1. Pikku Roban kuvauksissa käytetty äänipoka

4.1 Puomit

Virallisen määritelmän mukaan puomi on pitkä ja horisontaalinen putki, jonka kulma ja pituus ovat säädettävissä. Puomin toiseen päähän on mahdollista kiinnittää mikrofoni ja toisessa päässä on painoa tasapainottamassa mikrofonin painoa (Bartlett 1998). Nykyään käytössä on helposti pidennettäviä ja kevyitä hiilikuitupuomeja, kun taas ennen vanhaan mikrofoni laitettiin roikkumaan katosta näyttelijöiden yläpuolelle tai käytettiin mikrofonitelineitä. Liikuteltavista mikrofonitelineistä pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertaisia. Myöhemmin kehiteltiin erilaisia mikrofonivaunuja, joilla voitiin panoroida mikrofontia helpommin. Nämä erilaiset mikrofonitelineet ja –vaunut olivat käteviä sisätiloissa kuvattaessa, sillä ne eivät rasittaneet puomittajaa fyysisesti. Ulkotiloissa kuvattaessa ne eivät kuitenkaan toimineet halutulla tavalla, joten kehiteltiin kokonaan käsin kannateltavia puomeja. (Kuusela 1976.)

Ensimmäiset käsin operoitavat puomit olivat erimittaisia metallisia tankoja. Ne olivat painavampia kuin nykyiset hiilikuitumallit, eikä niitä voinut jatkaa teleskooppimaisesti, joten tilanteen mukaan valittiin sopivan pituinen puomi. (Kuusela 1976.)

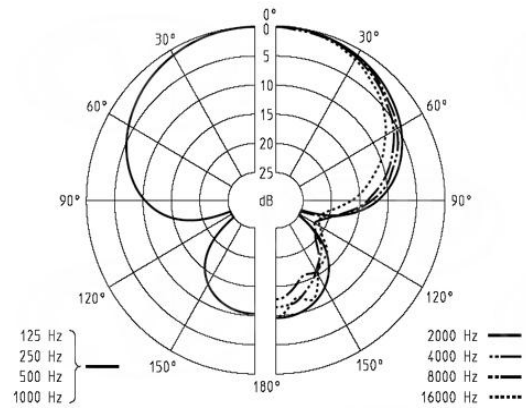
Nykyiset hiilikuidusta tehdyt teleskooppimaiset puomit ovat käytännöllisiä, sillä niiden pituutta on helppo säätää tarpeen mukaan. Puomit koostuvat kolmesta tai neljästä eri osasta. Osien välillä on kierrelukkoja, joiden avulla pituutta voidaan säädellä. Kuvauspaikalle kuitenkin otetaan mukaan kahdesta kolmeen eri mittaista puomia. Pienemmillä puomeilla pääsee noin 50 senttimetristä 2,5 metriin ja isommilla puomeilla 1,5 metristä aina 5 metriin asti. Erilaisia puomeja löytyy riippuen valmistajasta ja mallista. Pikku Robassa käytössämme oli vain Ambient-merkin puomeja (kuva 2), mutta muita hyviä valmistajia ovat muun muassa VDB, Panamic sekä K-Tek.

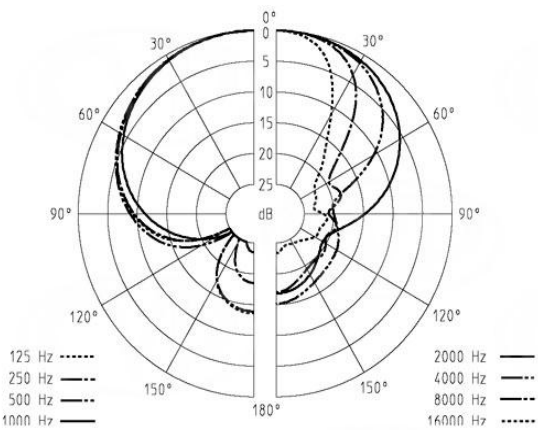
Kuva 2. Ambient QX 565 ja QP 4140 -puomit

4.2 Mikrofonit

Kentällä ehdottomasti tärkein äänitys tapahtuu puomiin kiinnitetyllä mikrofonilla. Äänisuunnittelija Juha Hakasen mukaan suomalaisissa tuotannoissa ehkä käytetyimmät mikrofonit ovat Sennheiserin MKH50 (kuva 3) ja MKH60 (kuva 4). Sennheiserin MKH50 soveltuu erinomaisesti hiljaisissa sisätiloissa äänittäessä, koska se on vähemmän suuntaava kuin MKH60. Sennheiserin MKH60 soveltuu taas ulkotiloissa kuvattaessa paremmin pidemmän putkensa ja paremman suuntaavuutensa ansiosta. Paremman suuntaavuutensa ansiosta saadaan paremmin eliminoitua mahdolliset häiriötekijät kuten esimerkiksi liikenne (Brockett 2002). TV-sarjassa jossa olin itse ääniassistenttina käytettiin vain näitä kahta Sennheiserin puomimikrofonia mallia, mutta vaihtoehtoisesti on myös muita hyviä valmistajia kuten esimerkiksi Schoeps ja Oktava.

Kuva 3. Kehdossa tuulisuojalla varustettu Sennheiser MKH50 ja sen suuntakuvio.

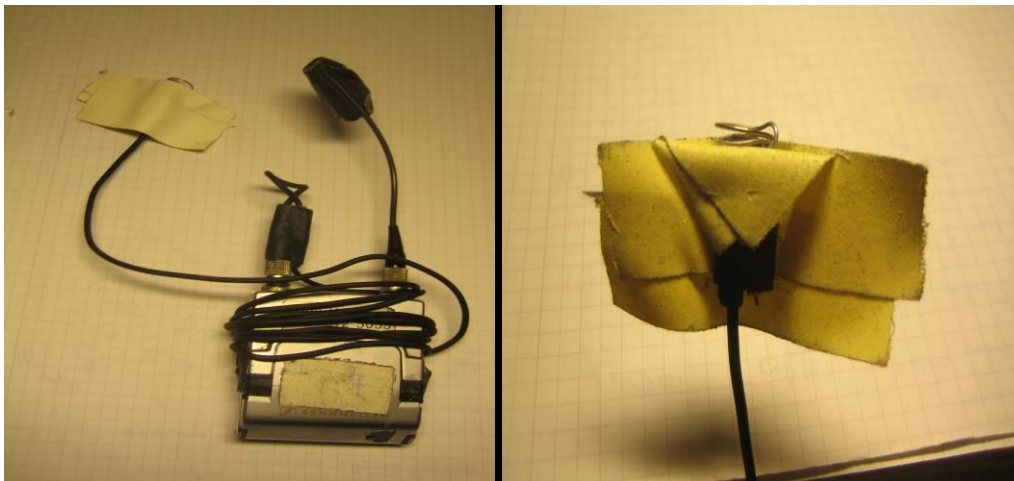
Kuva 4. Pistoolikahvassa Sennheiser MKH60 ja sen suuntakuvio.

Sisätiloissa kuvatessa mikrofoni yleensä sijoitetaan kehtoon (kuva 3) ja mikrofoniin päälle pieni tuulisuoja, joka tunnetaan myös nimellä räkäsuoja. Se toimii ilmavirtasuojana, joka on hyödyllinen varsinkin jos puomia pitää operoida nopeasti. Lisäksi tuulisuoja toimii pop-filtterinä eli se vähentää p-äänten poksumista sekä hengitysääniä. Ulkona kuvatessa taas käytetään pistoolikahvaa, johon on helppo sujauttaa tuulelta suojaava zeppliini (kuva 5). Tuulen ollessa kovempi zeppliiniin päälle laitetaan vielä karvainen suojus. Tällä suojuksella on monta nimeä, mutta itse olen eniten kuullut siitä käytettävänä nimiä koira, turre tai mirri. (Honka 2005.)

Kuva 5. ”Turre” ja zeppelin

Myös lavalieri- eli radiomikrofonit (kuva 6) ovat nykyään käytössä lähes kaikissa tuotannoissa. Puomimikrofonilla tapahtuu ensisijaisesti dialogin tallennus, koska se on paremman kuuloista, mutta radiomikrofonit on hyvä olla kiinnitettyinä varmuuden vuoksi, jos puomittaja ei syystä tai toisesta pääse tarpeeksi lähelle näyttelijää. Tällä varmistetaan että dialogi saadaan edes radiomikrofonien kautta tallennetuksi. Radiomikrofonit piilotetaan näyttelijöiden vaatetukseen yleensä teippaamalla tai erilaisilla klipseillä. Myös lähetin piilotetaan näyttelijöiden vaatetukseen. Huonona puolena radiomikrofoneissa on se, että vaatteiden kahina tulee häiritsevästi esille, jos näyttelijä liikkuu paljon tai radiomikrofoni on huonosti kiinnitetty. Pahimman kahinan estämiseksi radiomikrofoniin teipataan rautalangasta tehty pieni kehikko kalvon ympärille. Lisäksi radiomikrofoni on kiinni näyttelijässä, joten äänestä puuttuu ympäröivän tilan akustiikka. (Davis 1989.)

Kuva 6. Sennheiserin lähetin ja radiomikrofoni perinteisellä teippauksella.

4.3 Tallennin

Tallennin on äänittäjän tärkein työkalu. Ääni tallentuu mikrofoneista tallentimeen useimmiten XLR-piuhoja pitkin, tai langattomasti, kuten Pikku Roban kuvauksissa suurimmaksi osaksi. Pikku Robassa käytimme Fostexin PD-6-tallenninta (kuva 7) joka mahdollistaa kuuden kanavan yhtäaikaista tallennusta. Muutamassa kohtauksessa jouduimme käyttämään kaikkia kuutta kanavaa eli kaksi kanavaa puomimikrofonia varten ja neljä radiomikrofoneille. Fostex PD-6:n tallennus tapahtuu DVD-RAM levyille, mutta esimerkiksi varmuuskopiointia varten tallentimeen voi hankkia myös erillisen kovalevyn.

Kuva 7. Fostex PD-6 -tallennin

4.4 Akustointitarvikkeet

Sisätiloissa kuvatessa akustointi on usein välttämätöntä paremman äänen saundin saamiseksi. Akustoinnissa kovat pinnat korvataan pehmeillä, jotta ääni vaimenisi paremmin. Ääniryhmä kuljettaa mukanaan tarvittaessa erilaisia akustointitarvikkeita.

Tärkeimmät akustointiin tarvittavat apuvälineet ovat matot. Usein ne ovat kaksipuolisia mattoja, joiden alapuoli on kumipäällysteinen ja päällypuoli lyhytkarvainen pinta. Mattojen käyttö ei rajoitu ainoastaan tilan akustoitukseen, vaan sillä myös vaimennetaan näyttelijöiden, mahdollisten avustajien sekä tarvittaessa työryhmän askelia. Askelien vaimentaminen on tärkeää, sillä esimerkiksi näyttelijän kopsuvat korkokengät voivat häiritsevästi kuulua dialogin päälle. Sama pätee avustaviin näyttelijöihin. Esimerkkinä Pikku Roban kuvauksista minun piti huolehtia siitä, että avustajien liikeradoilla olisi aina mattoja alla, jotta askeleet eivät kuuluisi liian kovaa. On kuitenkin muistettava huolehtia siitä, että matot eivät näy kuvissa. Pääasia on, että dialogi saadaan

mahdollisimman hyvin tallennettua ilman häiriöitä. Askeleet ja muu äänimaisema rakennetaan sitten jälkituotantovaiheessa.

Toinen apuväline akustoimiseen on akustolevy. Niitä on monen kokoisia ja ne ovat helposti itse rakennettavia. Pikku Roban kuvauksissa käytimme 70cm x 250cm akustolevyjä, jotka olivat toiselta puolen mustia ja toiselta valkoisia. Nämä ovat yleisesti käytössä olevat värit akustolevyissä. Valkoisella puolella voidaan heijastaa tarvittaessa enemmän valoa kun taas mustalla puolella heijastus on lähes olematon. Mattojen ja akustolevyjen lisäksi ääniryhmällä on yleensä mukana myös erilaisia huopia, joita voi tarvittaessa standien avulla käyttää akustoinnissa.

4.5 Muut tarvittavat varusteet

Varsinkin puomittajalle ja ääniassistentille varustevyö on lähes tulkoon välttämätön. Siihen saa vaivattomasti laitettua esimerkiksi langattoman lähettimen sekä mikrofonetuvahvistimen (kuva 8), jonka avulla mikrofoniin saadaan virtaa ja tarvittaessa voidaan säätää gainia. Laite mahdollistaa myös kuuntelun puomittajalle.

Kuva 8. Varustevyö, Sennheiserin SKP 30 langaton lähetin ja Sound Devicesin MM-1 mikrofonetuvahvistin

Ääniassistentilla kannattaa aina olla mukana myös teippiä, jota tarvitaan radiomikrofonien kiinnitykseen. Itse pidin kuvauksissa mukana kahta eri väristä teippiä, mustaa ja valkoista. Tämä sen takia, että esimerkiksi musta teippi piiloutuu paremmin tummaan vaatekukseen kuin valkoinen. Teippaukset ovat yleensä hyvin piilossa

vaatetuksen alla, mutta joskus voi näkyä vilahduksia syystä tai toisesta. Teippiä voidaan myös tarvita erilaisissa akustointivirityksissä.

XLR-kaapelit ovat yleisimmät käytössä olevat piuhat, joissa on balansoitu mono-signaalia kuljettava mikrofoniliitin. Tämä piuha kulkee yksinkertaisimmillaan mikrofonista tallentimeen. XLR-piuhaa kannattaa varata kuvauspaikalle riittävästi, jotta esimerkiksi piuhan mennessä rikki saadaan nopeasti tilalle toinen.

5 PUOMITUS

Puomittajalta vaaditaan ketteryyttä, tarkkaavaisuutta ja valppautta. Myöskin vahvuus ja ongelmanratkaisukyky voidaan luetella tärkeisiin puomittajan ominaisuuksiin. Vaikka ääniassistentti ei olekaan pääasiallinen puomittaja, tulee hänen tietää ja osata puomittamisen perusteet.

5.1 Puomitusote

Puomia pidetään yleensä molemmilla käsillä ilmassa. Toisella kädellä kannatellaan puomia ja pidetään puomi sopivalla korkeudella kuvarajan mukaan. Toisella kädellä taas ohjataan puomin liikettä. Itse käytän oikeaa kättäni enemmän puomin kannattajana, koska se on minulla vahvempi ja tuntuu luontevammalta, mutta on myös hyvä osata operoida molemmilla käsillä. Puomitusotteessa käsien tulisi olla hieman leveämmällä kuin hartialeveys ja käsivarsien tulisi olla suorassa. Puomia käsitellessä sormia ei kannata liikuttaa, sillä mikrofoni taltioi herkästi puomin käsittelyään. Puomia ei kannata myöskään puristaa liian lujaa, ettei sormet ja kädet menetä liikaa voimaa, jolloin käsittelyäänien riski kasvaa epävakaista käsistä. On myös mahdollista käyttää käsineitä paremman puomitusotteen saamiseksi. Itse en kuitenkaan niiden käyttöä ole kokenut tarpeelliseksi. (Honka 2005.)

5.2 Puomin pituus ja tila

Puomin pituus säädetään sen mukaan kuinka kaukana näyttelijästä ollaan. Liian pitkänä ei puomia kannata pitää, jos siihen ei ole mitään tarvetta. Itse huomasin aluksi pitäväni puomia liian pitkänä. Näyttelijän liikkeessa paljon jouduin itsekin liikkumaan ja liian pitkän puomin takia en päässyt ahtaassa tilassa enää taaemmas, jonka seurauksena puomi heitti metrillä näyttelijästä. Liian lyhyellä puomilla voi taas tulla helposti kuvaan, jos kamerassa on esimerkiksi paljon liikettä. Puomin sopiva pituus riippuu paljolti ympäröivästä tilasta ja mahdollisuuksista liikkua. Tarvittaessa puomin kanssa pitää pystyä liikkumaan rivakasti, varsinkin jos näyttelijät ovat liikkeellä. Eräässä haastavimmista kohtauksista puomituksen suhteen jouduin lähes tulkoon juoksemaan

neljän metrin pituisella puomilla näyttelijöiden takana. Haastavaa oli myös se, että näyttelijät kulkivat ilmastointiputkien alapuolella, joten piti varoa kolauttamasta mikrofonia niihin. Mikrofonia ei myöskään voinut kovin paljoa alaspäinkään tuoda, koska muuten se olisi näkynyt kuvissa. Tämän lisäksi itsekin piti pysyä poissa kuvasta ahtaassa tilassa.

5.3 Piuhat ja kuuntelu

Mikrofonista lähtee XLR-kaapeli puomittajan mikrofonietuvahvistimeen, joka sijaitsee yleensä puomittajan vyöllä. Tämän vahvistimen kautta puomittaja kuulee itse puomittamansa äänen, mikä helpottaa parhaan puomituskohdan löytämisen. Lisäksi se antaa kondensaattorimikrofoniin virtaa. Ennen vanhaan puomittajalla ei ollut kuuntelua, mutta nykyään puomittajan kuuntelumahdollisuus on melkeinpä pakollinen osa hyvän äänen taltioimista varten. Tosin nykyäänkin löytyy vielä vanhan koulukunnan puomittajia, jotka eivät käytä kuuntelua hyväkseen. Itse olen täysin puomittajan kuuntelun kannalla, sillä siinä puomittaja pystyy itse löytämään parhaan mahdollisen saundin äänestä ja samalla poistamaan mahdolliset häiriötekijät puomia liikuttelemalla.

Vahvistimesta lähtee yleensä XLR-kaapeli äänittäjän tallentimeen. Tämän avulla ääni saadaan mikrofonista nauhuriin asti. Toinen vaihtoehto on käyttää langatonta puomitusta eli vahvistimesta menee piuha langattomaan lähettimeen, jonka kautta äänisignaali kulkeutuu vastaanottimeen äänittäjän äänipokaan. Langaton puomitus on erittäin kätevää, jolloin äänittäjän ja puomittajan välille ei tarvitse vetää pitkiä kaapeleita. Pikku-Roban kuvauksissa käytimme melkein koko ajan langatonta puomitusta, mikä helpotti liikkumista. Langattoman puomituksen ehkäpä ainoa haittapuoli on äänisignaalin meneminen hieman helpommin rikki kovilla äänillä, mutta tämäkin on ongelma mielestäni vain harvoin ja helposti korjattavissa vaihtamalla nopeasti langalliseen puomitukseen tarvittaessa.

5.4 Puomittajien yhteistyö

Puomittaja on vastuussa suurimmasta osasta dialogin tallennuksesta. Joissakin kohtauksissa pärjää varsin hyvin yhdellä puomittajalla, varsinkin jos näyttelijät ovat lähekkäin ja puomin siirtäminen heidän välillään onnistuu ilman turhia ongelmia. Kohtauksissa, joissa näyttelijät replikoivat kauempana toisistaan, on hyvä käyttää toista puomittajaa, eli ääniassistenttia. Ääniassistentti yleensä hoitaa off-screen äänen taltioinnin, mutta mikäli kaikki replikoivat näyttelijät näkyvät kuvissa, puomittajien on hyvä sopia keskenään ketä näyttelijää kumpainenkin puomittaa. Yleensä on hyvä pysyä koko ajan samassa tai samoissa näyttelijöissä selkeyden vuoksi, mutta joskus puomittajat joutuvat vaihtamaan kohteitaan ristiin esimerkiksi näyttelijöiden liikkuvuuden takia. Tällöin on hyvä ilmoittaa äänittäjällekin, että tässä vaiheessa näyttelijä A:n repliikit tuleekin toiseen puomiin. Pahimmassa tapauksessa puomin vaihto tapahtuu repliikin aikana, mikä teettää äänisuunnittelijalle hieman lisätöitä äänileikkauksessa.

6 PUOMITTAMISEN ONGELMAT

6.1 Kuvan vaikutus

Puomittaessa pitää tietää kuvanrajauksesta, jotta puomi tai mikrofoni ei näkyisi kuvissa. Lisäksi on hyvä tietää miten kamera liikkuu ja minnepäin. Optimietäisyys mikrofonin ja näyttelijän välillä on noin puolen käsivarren mitta ja etäisyys pitäisi pysyä samana koko kohtauksen ajan (Korpinen 2005). Tai kuten kentällä mukana olleen puomittaja Laura Kuivalaisen mukaan: kuvittele pään ja mikrofonin väliin jalkapallo ja pidä se. Tämä ei kuitenkaan ole mikään itsestään selvyys, sillä näyttelijät voivat liikkua ja kamera seuraa heidän tekemisiään. Yleensä kohtausta harjoitellessa on hyvä puomittaa mukana ja etsiä sopiva kohta missä mikrofontia voi pidellä. Harjoituksen jälkeen joko kuvaussihteeri, äänittäjä, kuvaaja tai joku muu kuvausryhmän jäsenistä kyllä kertoo, jos puomi oli liian alhaalla ja näkyi kuvassa. Itse etsin puomittaessa erilaisia merkkejä, joiden alapuolelle ei saa mennä esimerkiksi tapettikuvioista tai ikkunan karmeista, jotta mikrofoni ei näkyisi kuvissa. Tähänkin seikkaan tosin vaikuttaa kameran ja näyttelijän liikkuvuus, mutta yleisesti ottaessa olen huomannut sen olevan toimiva vinkki.

Vaikeampia tapauksia ovat sellaiset, joissa esimerkiksi näyttelijä A istuu ja näyttelijä B seisoo ja molemmat näkyvät kuvassa. Kuvat rajataan yleensä korkeimman näyttelijän mukaan varsinkin laajassa masterkuvassa. Tällaisissa tapauksissa puomittaessa mikrofontia ei välttämättä saa tarpeeksi lähelle istuvaa näyttelijä A:ta, joten hänen äänensä saundi on kaukaisempi kuin näyttelijä B:n. Tässä tapauksessa puomittaja voi kokeilla myös alakautta puomittamista, mikäli se on vain mahdollista. Yleisesti kuitenkin yläkautta puomittamista pidetään parempana vaihtoehtona (Honka 2005). Sehän on järkevämpää jo tilankin kannalta.

Laajan masterkuvan lisäksi kuvataan kuitenkin tiiviimpää kuvakokoa, joka helpottaa mikrofonin viemistä lähemmäs kuvattavaa henkilöä. Tiiviimmissä kuvissa on yleensä vain yksi näyttelijä kerrallaan ja on tärkeää että näistä kuvista saadaan hyvin dialogi talteen. Myös off-screen repliikit, eli kuvan ulkopuolella tapahtuva replikointi, on hyvä saada talteen. Off-screen repliikkien saaminen talteen on helppoa, sillä näyttelijää ei näy kuvissa, tai jos näkyy niin esimerkiksi epämääräisenä suttuna poissa focuksesta. Näissä

tiivimmisissä kuvakoissa puomittaja hoitaa kuvattavan puomittamisen ja ääniassistentti taas off-screeninä tapahtuvan.

6.2 Mikrofonin kulma ja aseointi

Kaikkein tärkein asia puomituksessa on puomin asema ja mikrofonin kulma suhteessa näyttelijään. Tavallisimmin puomitus tapahtuu yläkautta ja mikrofoni osoittaa kohti suuta. Puomin asema on tärkeää, jotta dialogista saadaan mahdollisimman hyvän kuuloista. On myös tärkeää suunnata mikrofoni koko ajan samaan kohtaan näyttelijää, jotta tilaäänien vaihtelu ei olisi häiritsevää kuvaleikkausten välillä. Nämä ovat tietenkin korjattavissa äänen jälkityövaiheessa, mutta se teettää aina lisätyötä. (Honka 2005.)

Puomittaja valitsee näyttelijäkohtaisesti parhaimmalta kuullostavan puomituskulmansa. Osa puomittajista suosii tähtäämistä nenään, osaa suoraan suuta kohti ja osa kohti rinnan yläosaa (Yewdall 1999). Rintakehää kohti puomitessa äänestä saattaa tulla hieman möreämpi rintakehän resonanssin takia, kun taas suoraan suuta kohti puomittaessa konsonanttien poksunnat kuuluvat selvemmin. Parhaan näyttelijäkohtaisen puomin paikan puomittaja löytää oman kuuntelunsa kautta. Mitään varsinaista nyrkkisääntöä mikrofonin kulmalle ei ole, mutta yleensä se vaihtelee 40-60 asteen kulmassa näyttelijää kohti. Tämäkin riippuu pitkälti siitä mitä äänilähteitä ympärillä on ja halutaanko niitä välttää. Lisäksi on huomioitava näyttelijöiden pään liikkeet ja yritettävä mahdollisimman hyvin pitää mikrofoni oikeassa kohdassa. Nopeissa päänkäännöksissä mikrofonin liian jyrkkä kulma näyttelijää kohti saattaa kuulua herkästi. Kulman ollessa loivempi ero on pehmeämpi. (Honka 2005.)

Omassa puomittamisessa minulla oli aluksi ongelmia syvyysuhteessa sivulta päin puomittaessa. Omaan silmään näytti, että mikrofoni osuu suoraan suun kohtalle, mutta puomittaja Laura Kuivalaisen mukaan puomi jäi monesti noin 10cm liian taakse syvyysuunnassa. Toisin sanoen puomitin hieman ohi äänilähteen, eikä saundi ollut paras mahdollinen. Kuivalaisen mukaan häneltä meni jopa parikin vuotta opetellessa saamaan mikrofoni oikeaan kohtaan. Helpoin tapa tähän on esimerkiksi harjoitellessa laittaa mikrofoni melkein näyttelijän otsaan kiinni ja vetää se siitä sitten pois päin sopivalle etäisyydelle.

Toinen ongelma alussa oli näyttelijöiden seuraaminen varsinkin nopean tilanteen kohtauksissa, joissa näyttelijät kulkevat nopeaa tai liikuttelevat päitään paljon. Pään liikkeessa mikrofonin tulisi osoittaa samaan kohti näyttelijää koko oton ajan, jotta saundi pysyisi tasaisena. Näyttelijät eivät kuitenkaan ole mitään mekaanisia koneita, jotka tekevät suorituksensa aina täysin samanlaisina. Puomittajan täytyykin siis olla valppaana jatkuvasti ja pystyttävä seuraamaan näyttelijää. Muutaman kerran harjoituksissa huomasin, että näyttelijä esimerkiksi kääntää päänsä repliikin jälkeen ja sanoo toisen repliikkinsä toiseen suuntaan. Kuvatessa kuitenkin kävi niin, että näyttelijä sanoi repliikkinsä pään käännöksen aikana ja olin niin sanotusti myöhässä puomini kanssa eikä repliikki tullut tarpeeksi hyvin talteen.

Puomittaminen onnistuu niin ylä- kuin alakauttakin. Tavallisesti suositaan yläkautta puomittamista, sillä tilaa on yleensä enemmän. Alakautta puomittamisessa haasteena on yleensä huonekalut ja näyttelijöiden käsitoiminnot. Jotkut suosivat alakautta puomittamista ulkotilanteissa, jotta esimerkiksi hiekan ropina ei kuuluisi niin selvästi kenkien alta (Yewdall 1999). Kaikki kuitenkin riippuu aina tilanteesta. Pääasia on, että aina puomitetaan pois päin mahdollisesta häiriötekijästä.

6.3 Valo, varjot ja heijastus

Settiä rakentaessa puomittajan on hyvä olla seuraamassa valojen pystyttämistä. Puomista ja mikrofonista syntyvät mahdolliset varjot ovat kiusallisia, varsinkin jos ne huomataan vasta kuvatessa. Puomittajan kannattaa testata viimeistään harjoitusvaiheessa liikuttelemalla puomia kuvattavalla alueella, että syntyykö varjoja näkyviin paikkoihin. Tarvittaessa valoryhmä voi pystyttää erilaisia flageja valon tielle tai liikuttaa valoja siten, että kuvassa valo näyttää vielä hyvältä, mutta estää varjojen syntymisen. Jos valo ei pystytä muuttamaan mitenkään, eikä monesti muutetakkaan kiireellisen aikataulun vuoksi, on puomittajan keksittävä muita keinoja. Yksi hyvä ratkaisu on kokeilemalla selvittää sopiva liikerata puomille varjojen estämiseksi. Siinäkin kuitenkin pitää olla tarkkana, jotta pysyy näyttelijöiden mukana. Toinen vaihtoehto on sopia toisen puomittajan kanssa, että hän ottaa äänen talteen tietyistä kohdin, mikäli se on mahdollista. Näyttelijän ollessa liikkeessä ei mahdollisia varjoja aina kuitenkaan edes huomaa.

Toinen puomeista aiheutuva harmi on erilaiset lasipinnoista johtuvat heijastukset. Oli kyse sitten lasipintaisista tauluista, oikeista ikkunoista tai pleksilaseista, joita käytetään varsinkin studiokuvauksissa. Haastavaa studiokuvauksissa oli toimistokohtaukset, jossa lähes joka puolella oli heijastavaa pleksilasia ikkunoina. Mahdolliset heijastukset kannattaa eliminoida harjoitusvaiheessa testaamalla miten puomia voi käsitellä ilmassa. Puomittaja ei kuitenkaan itse aina näe kaikki mahdollisia heijastuksia, joten muiden työryhmäläisten on hyvä pitää silmänsä auki ja kertoa mikäli heijastuksia syntyy. Parhaimmassa tapauksessa heijastuksissa näkyy pelkkä mikrofoni, joka voi olla helposti korjattavissa esimerkiksi nostamalla puomia ylemmäs. Pahimmassa tapauksessa heijastuksessa näkyy osa puomia tai jopa kokonainen puomittaja. Heijastusten välttämiseksi puomittaja voi myös joutua olemaan erittäin epämiellyttävässä asennossa pitkään riippuen kohtauksen kestosta. Voi myös olla, että puomittaja ei pysty liikuttamaan puomiansa ollenkaan johtuen tulevista heijastuksista, joten parasta mahdollista saundia ei välttämättä saada. Tässä tilanteessa toisen puomittajan on hyvä olla valppaana ja ottaa tarvittaessa dialogi talteen mikäli se on mahdollista.

6.4 Useita Kameroita

Mikäli tuotannossa käytetään kerralla useampaa kameraa, tulee puomittajan työstä entistä haastavampaa. A kameralla otetaan yleensä laajempaa kuvaa, ja B kameralla poimitaan tiiviimpiä kuvia. Usealla kameralla kerrallaan työskentely nopeuttaa kuvausaikataulua, mutta aiheuttaa varsinkin puomittajalle enemmän päänvaivaa. Tällaisissa tapauksissa puomituksen pitää tapahtua laajimman kuvakoon mukaan. Pikku-Roban kuvauksissa onneksi suurin osa ajasta kuvattiin vain yhdellä kameralla. Lisäksi useamman kameran kuvauksissa pitää huomioida enemmän valoista aiheutuvia varjoja sekä lasipinnoista heijastuksia, sillä kuvattava alue on huomattavasti suurempi.

7 RADIOMIKROFONIEN KÄSITTELY JA LAITTO

Radiomikrofonit ja niiden kiinnittäminen näyttelijöihin on ääniassistentin vastuulla. Radiomikrofonin kiinnittäminen ei ole mitään rakettitiedettä, mutta siinä on otettava huomioon monta eri asiaa. Hutiloiden kiinnitetty radiomikrofoni voi tipahtaa tai hangata vaatteita niin pahasti, että tallennettu ääni on käyttökelvotonta.

Radiomikrofoni kiinnitetään yleensä teipeillä vaatetukseen tai suoraan ihoon kiinni. Joskus käytetään myös erilaisia klipsejä mikrofoniin kiinnittämiseen, mutta varsinkin fiktio tuotannoissa radiomikrofonin tarkoitus saada täysin piiloon, joten teippi on paljon kätevämpi. Yksi tapa teipata radiomikrofoni on taitella teipinpalasta kolmio, jossa molemmilla puolin on liimapintaa (kuva 6). Tämä teippi tulee vaateen ja mikrofoniin väliin. Sen jälkeen mikrofoni teipataan vielä vaatetukseen kiinni, jotta se pysyisi kunnolla. Toinen tapa on laittaa mikrofoni kahden teippikolmion väliin. Tällä tavoin mikrofoni kiinnitetään sekä ihoon että vaatetukseen. Molemmat tavat ovat käteviä ja niiden käyttö riippuu pitkälti näyttelijän vaatetuksesta. Lisäksi radiomikrofoneihin kannattaa tehdä rautalangasta taiteltu pieni suoja, joka estää mikrofoniin suoran hankauksen vaateen vastaan. Radiomikrofoni sijoitetaan yleensä rintalastan kohdalle, mutta kompromisseja joudutaan monesti tekemään näyttelijöiden vaatetuksen takia. Muita hyviä mikrofoniin sijoituskohteita ovat esimerkiksi kravatit ja takin sisärintapielet. Tässäkin kannattaa ottaa huomioon se, että radiomikrofoniin yläpään toisto saattaa vaimentua, mikäli sen päällä on paljon vaateita. Siitä syystä mikrofonia ei kannata sijoittaa kaikkein alimmaksi vaatetukseen. (Honka 2005.)

Myös lähettimet piilotetaan näyttelijöiden vaatetukseen. Tavallisimmat lähettimien paikat ovat selän alaosassa tai nilkassa. Lisäksi ulkovaatteiden ja varsinkin miesten puvuntakkien povitaskut ovat kätevä paikka piilottaa lähetin. Lähettimien ollessa povitaskussa, radiomikrofoniin järkevin paikka on luonnollisesti rintapielessä. Pikku Robassa lähettimien piilottamista helpotti monissa kohtauksissa näyttelijöiden yllä olevat poliisien virka-asut. Poliisien virka-asuissa kun on eräänlainen povitasku heti napituskaitaleen alla, jonne lähettimen sai laitettua. Tämän taskun ansiosta myös radiomikrofoniin sai helposti kiinni napituskaitaleeseen, eikä sitä tarvinnut tunkea kokonaan poliisihaalarin sisään. Nilkkaan lähetin kiinnitetään tarraremmien avulla tai joskus sen voi sujauttaa suoraan kenkään, varsinkin jos kyseessä ovat naisten

korkeavartiset kengät. Lähetin on kuitenkin kovaa materiaalia ja se voi tuntua epämiellyttävältä näyttelijästä. Siksi lähettimen ja jalan väliin kannattaa laittaa jotain pehmeää materiaalia. Itse suosin pientä palaa vaahtomuovia, jonka voi teipata etukäteen lähettimeen. Kolmas hyvä paikka lähettimen sijoittamiselle on alaselkä. Tässäkin tapauksessa voidaan käyttää tarraremmiä.

Lähettimiä piilottaessa ääniassistentin on hyvä tietää mitä tulevassa kohtauksessa tapahtuu. Ongelmallisia tilanteita ovat esimerkiksi sellaiset, jossa lähetin on piilotettu näyttelijän puvuntakin povitaskuun ja näyttelijä ottaa kohtauksessa takin pois päältä. Tällöin radiomikrofonista tulee hyödytön. Toinen esimerkki on alaselkään kiinnitetty lähetin, joka voi pullottaa epämääräisenä möykkynä näyttelijän vaatteiden alta. Tämä tuntuu tosin olevan enemmän ongelmana naisnäyttelijöiden kanssa, sillä heidän vaatteensa ovat yleensä vartalonmyötäisempiä kuin miesten. Ääniassistentin kannattaa siis lukea käsikirjoitus läpi, jotta hän tietää mitä kuvassa tapahtuu ja milloin. Jos on etukäteen tiedossa, että näyttelijä esimerkiksi vain istuu paikoillaan, voi lähettimen sujauttaa nopeasti hänen housujen taskuun. Tämä ei tosin ole kannattavaa, mikäli näyttelijällä on seuraavassa kohtauksessa päällään samat vaatteet ja muuta toimintaa.

Radiomikrofonien laittaminen näyttelijöille vaatii ääniassistentilta asiallisuutta ja tahdikkuutta (Honka 2005), sillä tilanteessa ollaan todella lähikontaktissa. Varsinkin naisnäyttelijät voivat tuntea olonsa epämukavaksi, kun miespuolinen ääniassistentti tunkee käsiään heidän paitansa alle ja sorkkii heidän rintavarustustaan, jotta mikrofoni ja lähetin saataisiin hyvään paikkaan. Onneksi kokeneemmat näyttelijät ovat tietoisia tilanteesta ja hyvillä mielin ottamassa radiomikrofonia vastaan. Eräällekin kokeneelle naisnäyttelijälle jouduin laittamaan lähettimen hänen lyhyehkön hameensa alle sisäreiteen kiinni remmeillä, koska muuta hyvää paikkaa ei ollut. Asiallisuuteen kannattaa myös kiinnittää huomiota silloin, kun näyttelijä esimerkiksi kertaa repliikkejään ennen seuraavaa kohtausta. Silloin ei ole kovin soveliasta mennä tyrkyttämään mikrofonia laitettavaksi, vaan on parempi odottaa sopivampaa hetkeä. Lapsinäyttelijät ovat oma lukunsa. Välillä tulee vastaan todella ujoja lapsia, joille radiomikrofonien laitto voi olla työn ja tuskan takana. Osa voi pelätä ääniassistenttia, kun taas toiset eivät halua mikrofonia laitettavan. Ääripäänä ujoille lapsille ovat vilkkaammat yksilöt, jotka ihmettelevät ja koskettelevat mikrofonia ja lähetintä

jatkuvasti. Lapsien kanssa työskennellessä kannattaa siis pitää malttinsa ja mielellään tutustua ennen radiomikrofonin laittoa.

Ääniassistentin kannattaa pitää hyvät välit puvustajien kanssa. Puvustajilta kannattaa tiedustella minkälaisia vaatteita näyttelijät pitävät, varsinkin jos kyseessä on hieman erikoisempaa vaateetusta. Näin ääniassistentti voi hieman ennakoida mahdollista mikrofonin ja lähettimen sijoituspaikkaa. Radiomikrofonin laittamisen jälkeen voi puvustajilta tulla tymeitä katseita ja vihaista palautetta, jos esimerkiksi kaulukset ovat väärin tai paita on napitettu väärin. Tästä syystä radiomikrofoni kannattaa laittaa näyttelijöille puvustamisen yhteydessä. Mikäli vaatteissa on vetoketjuja tai muita heliseviä osia, varsinkin rinnan lähetyvillä, kannattaa ne pienellä teipin palalla kiinnittää vaatteeseen. Äänekkäät ja helisevät korva- ja kaulakorut ovat myös todella ongelmallisia. Tarvittaessa puvustajia voi pyytää vaihtamaan korut vähemmän äänekkäisiin, mikäli se vain on mahdollista. Silkkisiä vaatteita pitäisi välttää laittamasta näyttelijöille, sillä silkistä aiheutuva vaatekahina on huomattavasti häiritsevämpää kuin esimerkiksi puuvillasta. Onneksi ammattipuvustajat ovat usein tietoisia tästä ja välttävät aiheuttamasta ylimääräistä kitinää ääniryhmän keskuudessa. (Coffey 2002.)

Lähetimet syövät pattereita melko lailla, joten ääniassistentilla kannattaa olla aina paristoja mukana. Jatkuvalle käytölle oleva lähetin ei kestä kokonaista työpäivää eli kahdeksaa tuntia. Siksi lähettimistä kannattaakin vaihtaa patterit puolessa välissä päivää eli ruokatunnilla. Pattereiden ei todellakaan haluta loppuvan kesken oton.

8 POHDINTA

Millainen on siis hyvä ääniassistentti? Hyvä ääniassistentti on lukenut käsikirjoituksen etukäteen ja tuntee dialogin. Tämä on tärkeää sen takia, että tietää ketä puomittaa ja missä vaiheessa, jotta kaikki dialogi saadaan tarpeeksi hyvin talteen. Valppaana kannattaa olla koko ajan puomittaessa, sillä näyttelijöiden liikehdintää pitää seurata, eikä joka otto mene aina täysin samoin. Toisinaan voi tulla erilaisia liikeratoja ja pieniä improvisaatioita dialoginkin osalta. Valppaus ei toki ainoastaan jää puomittamiseen, vaan esimerkiksi kohtausten välillä pitää tarvittaessa vaihtaa radiomikrofoneja sekä olla valmiina akustoimaan seuraavaksi kuvattavia kohtauksia.

Tarkkaavaisuus ja ongelmanratkaisukyky ovat lisäksi tärkeitä ominaisuuksia varsinkin puomittaessa. Joskus pitää pystyä liikkumaan puomin kanssa ja silloin on hyvä selvittää liikkumatila, jotta ei vahingossa tulisi kuvaan tai kaataisi valoja. Erityisesti ahtaissa tiloissa pitää ympäristö huomioida hyvin. Puomista ja mikrofonista johtuvat mahdolliset varjot seiniin ja näyttelijöihin pitää minimoida. Tämän takia kohtausta harjoitellessa kannattaa etsiä erilaisia puomin liikeratoja, joiden avulla varjoja ei tulisi näkyviin. Mielestäni puomittajan kannattaa erityisesti tarkkailla mahdollisia varjoja, jotta ne saataisiin estettyä. Monesti kohtausta harjoitellessa kaikilla muilla työryhmän jäsenillä on omien töidensä kanssa vielä tekemistä. Esimerkiksi valoryhmä säätää valoja ja kameraryhmä etsii fokusta. Jos varjot huomataan vasta kuvattaessa, joudutaan mahdollisesti säätämään valoja uudestaan tai miettimään muita ratkaisuja, joka vie taas aikaa.

Lisäksi ääniassistentilta vaaditaan ketteryyttä ja voimaa. Varsinkin pitkissä kohtauksissa puomi voi alkaa tuntua yllättävänkin painavalta. Joskus taas voi joutua puomittamaan todella vaikeissa asennoissa, esimerkiksi korokkeella varvistellen ja kädet niin ylhäällä kuin mahdollista. Kannattaa kuitenkin muistaa, että itseään ei pidä asettaa vaaralliseen tilanteeseen, vaikka se mahdollistaisikin täydellisen puomituksen. Tällaisissa tilanteissa kannattaa keskustella muiden työryhmäläisten kanssa ja etsiä muita keinoja.

Puomit kuuluvat ääniassistentin työkaluihin ja niiden käyttö kannattaa hallita. Liian pitkällä tai lyhyellä puomilla puomittaessa voi tulla ongelmia, joten puomin sopivan pituuden löytäminen on ehdottomasti tärkeää. Sopivan pituuden löytäminen on pitkälti

kiinni näyttelijöiden liikkeistä ja ympäröivästä tilasta. Puomin hallintaan kuuluu myös mikrofonin ja näyttelijän välisen sopivan etäisyyden pitäminen. Mikrofonia tulisi pitää mahdollisimman lähellä kuvarajaa ja sopivassa kulmassa näyttelijää nähden. Omassa puomittamisessani tämä oli vaikeinta hallita. Varsinkin alussa pidin mikrofonia liian kaukana näyttelijästä ja sainkin kuulla siitä varsinaiselta puomittajalta. Pelko siitä, että mikrofoni niin sanotusti pilkkii kuvissa oli omalta osaltani syy tähän. Mikrofonin oikean aseman löytäminen voi viedä aikaa ja niinhän sitä sanotaan että virheistä oppii. Pitää olla vain itsevarma ja luottaa omaan tekemiseensä.

Radiomikrofonit ovat toinen tärkeä työkalu ääniassistentin arjessa. Radiomikrofonien laittaminen näyttelijöille on yleensä varsin helppoa, mutta joskus se vaatii myös kekseliäisyyttä. Radiomikrofonin optimaalinen paikkahan on rinnassa, mutta riippuen näyttelijän vaatetuksesta, joudutaan joskus tekemään kompromisseja ja sijoittamaan radiomikrofoni eri paikkaan. Myös lähettimien piilottaminen vaatetukseen voi joskus aiheuttaa päänvaivaa, sillä ne eivät saisi olla näkyvillä tai pullottaa vaatteiden alta. Onneksi omalla kohdallani kuvauksissa oli varsin kokeneita näyttelijöitä, jotka tuntuivat ymmärtävän, vaikka joskus mikrofonien laittaminen menikin aikaa vieväksi säätämiseksi. Tarvittaessa puvustajien kanssa kannattaa tehdä yhteistyötä, sillä hehän tuntevat näyttelijöiden vaatetuksen kuin omat taskunsa. Vaikka pääsääntöisesti puomimikrofonilla otetaan talteen dialogi, koska se on paremman kuuloista, ei kannata väheksyä radiomikrofonin tarpeellisuutta. Radiomikrofonit ovat yleensä vain varmuuden vuoksi kiinni näyttelijöissä. Joskus on kuitenkin tilanteita, joissa puomituksella ei päästä tarpeeksi lähelle näyttelijää, joten joudutaan turvautumaan radiomikrofoniin.

Pikku Roban kuvauksissa kuulemani mukaan vielä 90-luvun alussa ääniassistentit olivat lähinnä vetelemässä piuhoja ja vaihtelemassa pattereita. Nykyään kuitenkin ääniassistenttien merkitys kuvauksissa on lisääntynyt. Tuotantojen ollessa suurempia töitäkin on enemmän kuvauksissa. On siis parempi, että töitä ja vastuullisuutta voidaan jakaa useampien ihmisten kesken. Äänittäjä voi keskittyä äänittämiseen, puomittaja puomittamiseen ja ääniassistentti hoitaa radiomikrofonit ja akustoimisen sekä tarvittaessa toimii toisena puomittajana. Yleensä töiden jako menee edellä mainitsemallani tavalla, mutta se voi myös vaihdella tuotannoittain. Olen kuullut tapauksista, joissa äänittäjä on itse hoitanut radiomikrofonien laitton ääniassistentin

sijaan. Pikku Robassa varsinkin huoneiden akustointi hoidettiin koko ääniryhmän kanssa mikäli vain kaikilla oli siihen aikaa. Mielestäni on erittäin tärkeää, että toisia autetaan tarvittaessa, eikä keskitytä ainoastaan omaan vastuualueeseensa.

Vaikka ääniassistenttien käyttö kuvauksissa on varsin yleistä nykypäivänä, suurin osa heistä tuntuu olevan harjoittelijoita, joille ei makseta palkkaa. Tämä tuntuu varsin ymmärrettävältä, sillä kukapa ei haluaisi ilmaista työvoimaa. Iso osa budjestista kun menee palkkojen maksuun. Uskon kuitenkin että tulevaisuus näyttää kirikkaammalta ääniassistenttien menestymisessä palkkalistoilla.

Ääniassistentin työ on raskasta ja se voi tulla yllätyksenä vasta-alkajille, niin kuin se tuli minullekin. Päivät ovat pitkiä ja tekemistä riittää jatkuvasti. Harvemmin kuvauksissa ehti vain ihmettelemään sivussa, kun muut paiskivat töitä. Opiskelijatuotannoissa kaikki ovat yleensä tuttuja ja menokin voi osittain olla rauhallista ja letkeää. Ammattituotannossa aikataulut ovat tiukempia ja niissä pyritään pitäytymään mahdollisimman hyvin, koska ylityöt maksavat tuotantoyhtiölle enemmän. Kun itse menin Pikku Robaan mukaan, kaikki työryhmän jäsenet olivat täysin tuntemattomia minulle entuudestaan. Lisäksi kenttätaitoni olivat peräisin koulun ja omalla porukalla toteutetuista lyhytelokuvista. Onneksi Pikku Roban työryhmä oli helposti lähestyttävää porukkaa ja heidän kanssaan tuli toimeen hyvin. Varsinkin muun ääniryhmän ohjaus ja avustus tekivät ääniassistentin hommistani mielekkään kokemuksen. Voisin jopa väittää, että opin tässä tuotannossa enemmän asioita kenttätyöskentelystä kuin koulussa opetettiin. Kaiken kaikkiaan Pikku Robassa työskentely oli minulle mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus ja tämän pohjalta olen askeleen lähempänä äänialan ammattilaisuutta.

LÄHTEET

Barlett, Bruce & Jenny 1998. Practical Recording Techniques, the step-by-step approach to professional audio recording. 2. painos. Boston: Focal Press.

Brockett, Dan 2002. Location Sound: The Basics and Beyond. Hakupäivä 20.1.2012

<http://www.kenstone.net/fcp_homepage/location_sound.html>

Coffey, John 2002. An Open Letter from Your Sound Department. Hakupäivä 20.1.2012

<<http://www.filmsound.org/production-sound/openletter.htm>>

Davis, Gary & Jones, Ralph 1989. Sound Reinforcement Handbook. Milwaukee: Hal Leonard Corporation.

Honka, Jussi 2005. Ääni elokuvassa eli kenttä-äänityksen ja äänen jälkikäsitteilyn perusteet. Hakupäivä 20.1.2012

<<http://www.sound.werk23.org/index.html>>

Korpinen, Pertti 2005. Äänipää. Hakupäivä 20.1.2012

<<http://www.aanipaa.tamk.fi/index.html>>

Kuusela, Pertti 1976. Puoli vuosisataa filmiäänitekniikkaa Suomessa. Helsinki: Suomen elokuväsäätö.

Yewdall, David Lewis 1999. Practical art of motion picture sound. 1. painos. Boston: Focal Press.

Pikku Roba tuotantoraamattu 2011. Filmiteollisuus Oy.

Wikipedia 2012a. Production sound mixer. Hakupäivä 24.2.2012

<http://en.wikipedia.org/wiki/Production_sound_mixer>

Wikipedia 2012b. Boom operator. Hakupäivä 24.2.2012

<[http://en.wikipedia.org/wiki/Boom_operator_\(media\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Boom_operator_(media))>

Wikipedia 2012c. Utility sound technician. Hakupäivä 24.12.2012

<http://en.wikipedia.org/wiki/Utility_sound_technician>